

Ammatin ja elinkeinon tutkiminen kaupunginarkistossa

Ammatin ja elinkeinon harjoittamista on eri aikoina säädelty eri tavoin. Luvanvaraisuuden takia elinkeinonharjoittamisesta on syntynyt asiakirjoja, joiden avulla menneen ajan elinkeinoista voi saada tietoa. Kaupunginarkistossa säilytetään useita hyviä aineistoja ammatin ja elinkeinon harjoittamisen tutkimiseen.

Elinkeinovapaus toteutui Suomessa asteittain. Vielä 1800-luvun alkupuoliskolla elinkeinonharjoittaminen oli tarkkaan säädeltyä. Esimerkiksi käsityöammattien harjoittaminen oli sidottua ammattikuntalaitokseen, mikä tarkoitti, että tiettyä käsityöelinkeinoa harjoittaakseen henkilön oli kuuluttava kyseisen ammatin harjoittajien yhdistykseen, ammattikuntaan. Helsingissä toimineita ammattikuntia voi tutkia Kansallisarkistossa.

Vuonna 1868 säädetty elinkeinoasetus lakkautti ammattikunnat ja elinkeinovapaus saavutettiin vuonna 1879. Näihin vuosiin asti elinkeinon harjoittaminen oli tarkkaan säädeltyä, mutta tämän jälkeen useimpien elinkeinojen kohdalla riitti viranomaisille tehtävä elinkeinoilmoitus.

Maistraatin asiakirjat

Kaupunginarkistossa säilytettävistä arkistoista Helsingin maistraatin arkisto on hyvä lähde elinkeinon tutkimiseen. Arkistossa on asiakirjoja muun muassa maistraatin myöntämiin porvarisoikeuksiin ja elinkeinolupiin liittyen.

Tietoa porvarisoikeuksista ja elinkeinoluovista on maistraatin pöytäkirjoissa. Hyvä apuväline tiettyä henkilöä koskevan tiedon etsimiseen on Helsingin kaupungin historiatoimikunnan teettämä henkilöhakemisto maistraatin pöytäkirjoihin. Hakemisto kattaa vuodet 1809—1874 ja se löytyy digitoituna Sinetti-arkistotietokannasta. Hakemistosta voi etsiä henkilöä, jonka kohdalta ilmenee maistraatin pöytäkirjat, joissa henkilön asioita on käsitelty. Usein hakemistossa on päivämäärän lisäksi ilmoitettu myös pykälä ja joskus jopa pöytäkirjan sivu, mikä helpottaa hakemista huomattavasti. Samasta historiatoimikunnan Ha-sarjasta löytyy myös ammatti- ja yrityshakemisto maistraatin pöytäkirjoihin. Historiatoimikunnan hakemistot löytyvät Sinetti-arkistotietojärjestelmästä hakusanalla historiatoimikunta ja valitsemalla sen jälkeen sarjan Ha. Maistraatin pöytäkirjoja voi lukea kaupunginarkiston mikrofilmihuoneessa mikrofilmikorteilta.

A h l f o r s , Carl, slaktarebohållare				
1843	12/7	§ 4. p. 861	burskapsansökning	se. slaktare
1843	2/8	§ 8. p. 1002	"	"
1847	8/11	§ 8. p. 1353	köp av gården	Albertsgatan N:o 2

Kuva 1. Historiatoimikunnan henkilöhakemisto maistraatin pöytäkirjoihin, hakukortti.

Maistraatin anomusdiaareista (sarja Acl) löytyy vuosittain ja nimen mukaan järjestetyt maistraatille lähetetyt anomukset. Maistraatilta anottiin lupaa moniin käytännön asioihin esimerkiksi elinkeinoihin liittyen. Anomukset saattoivat koskea muun muassa porvarisoikeuksia, tupakkaerän sertifiointia tai ilmoitusta tyytymättömyydestä maistraatin aiempaan päätökseen. Diaarista selviää toimenpiteet, joita anomus on aiheuttanut, esimerkiksi päivämäärä, jolloin kyseistä asiaa on mahdollisesti käsitelty maistraatin pöytäkirjoissa tai milloin asia on loppuun käsitelty.

Vuosilta 1756 – 1791 maistraatilla on erillinen porvarisoikeusasiakirjojen sarja (Di), joka sisältää luettelon porvarisoikeudet saaneista. Sarjasta Ak löytyy vuosittain järjestetty lista elinkeinon harjoittajista ja elinkeinoluovista. Maistraatille lähetettyjä elinkeinoilmoituksia löytyy sarjasta Ec.

Maistraatin alaisen kaupunginkassan taksoitusluetteloiden avulla (sarja Gh) voi tutkia yritysten ja henkilöiden verotusta. Taksoitusluettelot on järjestetty kortteleittain, joten niitä tutkiakseen on ensin selvitettävä missä tutkittava henkilö tai yritys on toiminut.

Kunnalliskertomukset ja yksityisarkistot

Helsingin kaupungin kanssa tekemisissä olleita henkilöitä voi etsiä Helsingin kaupungin kunnalliskertomusten henkilöhakemistoista, jotka kattavat vuodet 1875—1930 ja 1961—1974. Hakemistot viittaavat Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta -sarjaan, jossa on esitelty kaupungin hallinnon toimintaa vuosittain. Hakemistosta voi löytää esimerkiksi kaupungilta maata vuokranneen tai työsuhteensa takia mainitun henkilön. Kunnalliskertomuksiin on myös hyvät asiahakemistot sekä kiinteistöhakemisto. Kaupungin palveluksessa työskennelleet henkilöt löytyvät vuosittain Helsingin kaupungin kunnalliskalentereista. Kunnalliskertomukset ovat luettavissa kaupunginarkiston käsikirjastossa sekä digitoituina Sinetti-arkistotietojärjestelmässä.

Kaupunginarkistosta löytyy myös yksityishenkilöiden ja yritysten arkistoja. Yritysten arkistoista saattaa löytyä esimerkiksi kirjeitä, sopimuksia ja tiliasiakirjoja tai luetteloita henkilökunnasta ja osakkeenomistajista. Sinetti-arkistotietojärjestelmässä haun voi rajata koskemaan esimerkiksi ai-noastaan teollisuuslaitoksia ja liikeyrityksiä, minkä jälkeen pääsee selaamaan kyseiseen kohderyhmään kuuluvia arkistonmuodostajia.

Haun kohteen rajaaminen tapahtuu valitsemalla Sinetin tarkennetun haun ja kohdan ”hallinnonala” alasvetovalikosta haluamansa kohderyhmän (kuva 2). Tämän jälkeen painetaan ”hae”, jolloin näkyviin tulevat kaikki kyseiseen ryhmään luokitellut arkistonmuodostajat (kuva 3).

HELSINGIN KAUPUNGINARKISTO

Arkisto » Haku

Tarkennettu haku

Vapaateksti:

Etsi digitoitujen aineistojen sisällöstä

Nimeke:

Aihe:

Rajavuodet:

Arkiston nimi:

Hallinnonala: Yksityisarkistot ja kokoelmat; Teollisuuslaitokset ja liikeyritykset

Kohde:

Laji:

Kaupunginosa:

Laatija:

- terveydenhuolto
- Terveystieteiden tutkimuskeskus
- Terveystieteiden tutkimuskeskus
- Urheilu- ja ulkoilutoimi
- Väliaikaiset toimikunnat
- Yksityisarkistot ja kokoelmat
- Yksityisarkistot ja kokoelmat; Julkaisujen aineskokoelmat
- Yksityisarkistot ja kokoelmat; Järjestöt
- Yksityisarkistot ja kokoelmat; Sanomalehtikokoelmat
- Yksityisarkistot ja kokoelmat; Sukututkimuskokoelmat
- Yksityisarkistot ja kokoelmat; Säätiöt ja kaupungin muut yhdistykset
- Yksityisarkistot ja kokoelmat; Teollisuuslaitokset ja liikeyritykset
- Yksityisarkistot ja kokoelmat; Tilojen ja taloyhtiöiden arkistot
- Yksityisarkistot ja kokoelmat; Virkamiesten arkistot
- Yksityisarkistot ja kokoelmat; Yksityishenkilöiden arkistot
- Yleiset työt
- Yleishallinto

Kuva 2.

Arkisto » Haku » Hakutulokset

Hakutulokset: 56 kpl

Ruudukkonäkymä Rajaa hakutulosta (3)

Nimeke	Rajavuodet	Relevanssi
A. Söderholmin Asianajotoimisto (1915 - 1957)	1915 - 1957	★★★★★
Ab Alberga Oy (1901 - 1929)	1901 - 1929	★★★★★
Ab Automobil Oy (1907 - 1918)	1907 - 1918	★★★★★
Ab Ferro Oy	1917 - 1924	★★★★★
Ab Gottfrid Strömberg Oy	1889 - 1965	★★★★★
Ab M. G. Stenius Oy	1895 - 1947	★★★★★
Ab Malm Kalksandtegelbruk Oy	1905 - 1940	★★★★★
Anniskelu- ja vähittäismyyntiyritysten vakinaisen komitean arkistoluettelo (1943 - 1949)	1943 - 1949	★★★★★
Botby Gods Ab	1917 - 1928	★★★★★
Brändö - Herttonäs Fastighetsbank AB	1905 - 1931	★★★★★
Brändö Gårds Ab	1919 - 1928	★★★★★
Brändö Pavillon Ab	1915 - 1928	★★★★★
Brändö Spårväg Ab	1911 - 1929	★★★★★
Brändö-Herttonäs Fastighetsbank Ab	1905 - 1931	★★★★★
C. H. Ahlqvist	1878 - 1910	★★★★★
Fastighets Ab Brändö Domus	1915 - 1920	★★★★★
Hagnäs Vedsåg (1911 - 1914)	1911 - 1914	★★★★★
Helsingin anniskeluosakeyhtiö	1873 - 1955	★★★★★
Helsingin Itäreitän Höyryvene Oy (1925 - 1935)	1925 - 1935	★★★★★
Helsingin kaupungin Rakennusosakeyhtiö N:o 3 (1932 - 1933)	1932 - 1933	★★★★★

Kuva 3.

Merimiehiä tutkittaessa hyvä lähde on Helsingin merimieshuoneen arkisto. Merimieshuone huolehti muun muassa merimiesten työnvälityksestä ja eläkkeistä. Merimieshuoneen arkistossa on esimerkiksi tietoa merimieshuoneen myöntämistä avustuksista sekä miehistöluetteloita ja laivojen kansipäiväkirjoja eli lokikirjoja (sarja Eg). Käytetyimmät sarjat on mikrofilmattu ja ne ovat luettavissa kaupunginarkiston mikrofilmihuoneessa. Suomen sukututkimusseuran sivuilla on myös merimiestietokanta, josta merimiehiä voi hakea aakkosellisesta listasta.

Kaupunginarkiston kirjaston aineisto

Kaupunginarkiston kirjastossa on myös paljon mielenkiintoista aineistoa elinkeinoihin liittyen. Puhe-
linluetteloiden edeltäjiä, ammatti- ja osoitekalentereita löytyy vuodesta 1848 alkaen. Niistä voi etsiä
ammattinharjoittajia ammatin mukaan, tai yksityishenkilöiden osoitteita nimen mukaan. On kuitenkin
huomioitava, että nimen saaminen osoitekalenteriin oli maksullista, mikä rajaa kalenterista löyty-
vien henkilöiden määrää.

Kirjastossa on myös esimerkiksi arkkitehtien, juristien ja teollisuuden alan edustajien matrikkeleita
sekä yritysten historiikkeja. Lisäksi kirjastosta löytyy hyödyllistä kirjallisuutta eri elinkeinojen ja nii-
hin liittyvien yhdistysten historiasta. Esimerkiksi Yrjö Laine-Juvan ja Matti Änkön *Käsityön ja piente-
ollisuuden parissa, Helsingin käsityö- ja teollisuusyhdistys 1868—1968* on hyvä peruslähde käsi-
työelinkeinoon tutkimiseen. Venäläisten kauppiaiden historiaa on kuvattu hyvin Svante Konstantin
Kuhlbergin toimittamassa teoksessa *Venäläiset kauppiaat Helsingin historiassa*. Teoksessa esitel-
lään venäläisiä kauppiaissukuja ja heidän vaikutustaan Helsingissä 1800- ja 1900-luvulla.

Kaupunginarkiston kirjastosta löytyy myös esimerkiksi liike- ja teollisuuskalentereita, joista voi etsiä
yrityksiä koko Suomen laajuudelta. Tunnettuja henkilöitä voi etsiä myös Suomalaisen Kirjallisuuden
Seuran kustantamasta kansallisbiografia -sarjasta.